

Генерал-мајор ШПИРО СРЗЕНТИЋ

О МЕТОДУ РАДА РУКОВОДСТАВА СКЈ

Овогодишње изборне конференције организација СКЈ у јединицама показале су да су све организације постигле значајне резултате у раду. Мада је дискусија била управљена, у првом реду, на откривање и анализу слабости, ипак се могло јасно уочити да се одређени проблеми постављају на друкчији начин него раније, да се јасније и одређеније расправља о задацима комуниста.

Очигледно је да су VII Конгрес и Програм СКЈ били она идејна снага и извор који су посредно и непосредно утицали на побољшање квалитета рада организација СКЈ. Ако се томе дода и околност да је у прошлој години слављена јубиларна 40-годишњица КПЈ, СКОЈ-а и Синдиката, може се потпуно сагледати како су велике могућности за рад организација СКЈ постојале.

Најзначајнији успеси организација СКЈ јесу, пре свега, висока политичка свест и монолитно морално-политичко стање јединица, што се нарочито манифестовало на покретним логоровањима и при извршавању других сложених задатака. Показало се да комунисти и остали припадници јединица могу са успехом решавати веома сложене и тешке задатке, ако је њихова свесна делатност усмеравана, потстицана и подржавана. А то је, уствари, био и јесте основни задатак организација СКЈ.

Може се рећи да није било значајнијег задатка јединице или установе, ни важнијег догађаја из нашег друштвеног развртка или међународних односа, а да о њима нису расправљале организације Савеза комуниста и одређивале конкретне задатке за политичку активност комуниста. Оне су се посебно старале о својој унутрашњој изградњи, негујући и подижући квалитет критике и самокритике, водећи сталну бригу о пријему нових чланова, усавршавајући метод и стил рада.

С обзиром да се непосредна активност комуниста одвија и усмерава преко основних организација, то се нарочито тежило да се оне што боље оспособе за своје задатке. У том циљу одржавани су семинари са секретарима и секретаријатима основних организација. Руководства су чешће утицала на садржај и метод рада, чланови комитета су врло често присуствовали састанцима основних организација итд. Несумњиво је да су и на том пољу остварени значајни резултати: састанци основних организација су конкретнији и експедитивнији, диску-

сија зрелија и непосреднија, закључци реалнији. Из тога је произишла већа одговорност и активност комуниста. Не треба, разуме се, сматрати да још нема слабости у раду основних организација, али треба утврдити да је направљен значајан напредак.

И руководства СКЈ су доста подигла квалитет свога рада и унапредила метод руковођења, што се, у првом реду, види из постигнутих резултата и помоћи основним организацијама.

Руководства СКЈ у јединицама су стално настојала да што боље себе оспособе за усмеравање активности комуниста на најзначајнија питања живота и рада јединица. Отуд се у дневним редовима састака комитета редовно појављују битни задаци који стоје пред командом или јединицом (установом). То очигледно говори о најужој повезаности политичке акције комитета и мера команди. Преовладала је бојазан како о томе да се комитет може уплитати у надлежност команди, тако и о томе да ће уз мере команде активност комитета бити непотребно понављање и дуплирање акције. Неоспорно је да у току године има доста задатака команди и јединица који безусловно захтевају политичку анализу и одговарајућу активност. Било би, разуме се, погрешно ако би се комитети сматрали обавезним да по сваком задатку команде држе састанке, јер не само што би тиме ограничили своју делатност, већ би и команда престала да предузима одговарајуће политичке мере при извршавању задатака. Према томе, може се рећи да је правилна оријентација оних комитета који су на својим састанцима претресали битна питања из живота и рада јединица и то не ради тога да „политички“ обезбеде извршење неког задатка, већ да свестраном анализом усмере политичку активност комуниста на одређена питања. С друге стране, није добра пракса оних комитета који теже да сваки задатак који стоји пред јединицом расправљају и на свом састанку. Ови случајеви су ређи, али их има. Тако се, на пример, у прошлој години код неких комитета налазио на дневном реду сваког састанка понеки задатак команде, те је разумљиво што су запостављена друга политичка питања (међусобни односи, друштвено-политичка активност итд.).

Исто тако је необично важно на који начин руководства СКЈ претресају и третирају актуелна питања и проблеме. Мада су и у томе постигнути извесни резултати, намеће се потреба да се далеко више тежи таквом претресању које ће јасно довести до суштине проблема, откривања слабости и њихових узрока, као и до мера политичке природе које треба предузети да би се подигла свест о значају одређеног питања, одговорност и иницијатива и мобилисало читаво чланство СКЈ и сви припадници јединица. Разуме се да се то не може одједном постићи, већ је потребан сталан напор. Јер, ако већ уводна анализа једног питања даје потребне елементе за сагледавање суштине, онда је непотребно да се на састанцима комитета у дискусији износе све нови и нови примери који потврђују оно што се већ сагледало. Уствари, у дискусији је боље оријентисати се на предлоге за решавање одређеног проблема, сем у случају, разуме се, кад се неко не слаже са изнетом оценом стања или кад треба нешто посебно истаћи. Овакав начин пре-

тресања питања која су на дневном реду захтева веома солидну припрему састанака, тако да одређено питање буде целовито обрађено.

Уочено је, такође, да неки комитети на једном састанку претресају више питања, на пример, о морално-политичком стању, о материјалном пословању, о спровођењу закључака са заједничког састанка ЦК Народне омладине и Управе за МПВ итд. Очигледно је да се сва та питања не могу одједном добро претрести. Чињеница што се у току прошле године у дневним редовима неких комитета појављује једно питање и по четири пута вероватно се може објаснити и тиме што се на једном састанку претресају 3—4 сложена проблема, који су недовољно размотрени па, према томе, није била обезбеђена потребна политичка активност. Пракса неких комитета је потврдила да је далеко боље и корисније на састанку темељито претрести једно питање. (По себи се разуме да ће на састанку комитета бити вероватно још нешто на дневном реду: информације, доношење неке одлуке итд.).

Може се рећи да је у прошлој години знатно учињено на томе да се сви чланови комитета осећају одговорним за стање и рад организације у целини. Такође је далеко боља колективност у раду комитета, уз једну напомену: намеће се потреба да се у спровођењу закључака руководства више ангажују сви чланови комитета, а не само чланови секретаријата.

Веома важно питање из рада руководства јесте и доношење закључака и одређивања задатака. С једне стране, тежи се да закључци буду конкретни, а са друге, да претстављају политичко усмеравање за комунисте. Све је мање појава да се, на пример, због слабог рада команди на састанцима комитета одређују задаци које би нормално било да предузимају односно постављају команде. Неоспорно је разлог томе побољшан рад команди и старешина, као и добро функционисање војног механизма, те се може рећи да се и у том погледу знатно напредовало. Има, међутим, још случајева да се не води довољно рачуна о томе какви ће се закључци донети, да се превише иде у свеобухватност, да се задаци не одређују у циљу решавања битних елемената неког проблема. Неопходно је да се и путем закључака и задатака јасно утврди тежиште деловања комуниста или, другим речима, да се одреди шта је у датој ситуацији најважније. Исто тако, закључци и задаци треба да буду довољно конкретни и јасни, да би претстављали основу за претстојећу организовану и свесну активност комуниста. Уопштени и нејасни задаци по правилу не омогућују организовану делатност и успешну активност, чиме се умањује одговорност у раду, а врло мало се доприноси борби за стално јачање јединица. Отуд одређивање задатака од стране руководства СКЈ, а још више њихово спровођење у живот, захтева посебну пажњу.

Једно од значајних питања из рада комитета је свакако који се задаци и на који начин постављају на састанцима. Сваком састанку руководства, или, боље рећи, анализи сваког питања, треба да следи одређена и усмеравана акција. Без тога би састанци комитета били од мале користи. Код тога је погрешна пракса комитета који запостављају рад око доношења закључака и одређивања задатака, сматрајући то

формалним актом. Уствари, закључци и задаци треба да претстављају обавезну основу од које полази организована и конкретна делатност.

Није најважније у којој форми се обликују закључци и задаци, већ је, пре свега, неопходно да они садрже све елементе за активност која претстоји. Зато је потребно да закључци садрже оно што је за одређено питање, за баш ту јединицу и у том периоду најбитније, другим речима, да буду актуелни. Може се догодити да неко руководство постави исто питање и више пута у току године на дневни ред свог састанка, али не би било добро ни корисно да се доносе и исти закључци, јер се, сасвим сигурно, изменио низ елемената, као и однос између трегираних питања и осталих проблема. Узгред буди речено, понављање закључака је могућно кад се они не спроводе у живот, па се на разним састанцима по истом питању расправља на исти начин. Стога се може рећи да закључци у суштини претстављају одређивање тежишта за активност по одређеном питању. Тако, на пример, ако се претресају проблеми материјално-техничког карактера (што се иначе доста често и оправдано чини у јединицама), онда би на основу изнетог стања, утврђивање постојећих слабости и позитивних искустава, као и откривања узрока тих слабости, било неопходно одредити да ли је тежиште на недовољној одговорности материјалних и техничких органа, недовољној техничкој култури старешина, слабој штедњи, недовољном интересовању војника, слабом политичком раду итд. итд. Није добро сматрати да је све подједнако важно и да по свему треба деловати, већ се мора одредити шта је најважније и решавањем тога решавати и друге задатке.

На основу одређених закључака постављају се и задаци који, уствари, претстављају директно усмеравање активности комуниста. Они, свакако, треба да буду конкретни али не у толикој мери да садрже непосредна задужења чланова комитета и међусобну поделу рада. То не значи да можда неће бити случајева да се на састанку комитета неком члану одреди и конкретан задатак. Напротив, таквих случајева ће често бити. Али, неће бити систем у раду да се сваки члан руководства задужи конкретним задатком. Тако, на пример, ако се на састанку комитета расправља о дисциплини и унутрашњем реду, онда је сасвим конкретно ако се одреди да се посебно ради с командирима одељења, да се у политичком и културно-просветном раду говори о примерима из НОБ, да се више примењују стимулативне мере и т.сл. То су јасни и конкретни задаци, чије спровођење у живот, разуме се, захтева организовану акцију. Но, о томе касније.

Неки комитети практикују да закључке и задатке заједнички формулишу и то се показало добрим, јер се избегава понављање, упрошћава се стилизација, а суштина остаје иста.

Такође се показало корисним да се не набраја мноштво задатака по једном питању, већ да се одреде они најбитнији, а да се њиховим извршењем обухвате они од мањег значаја.

Најважније питање у методу рада руководства СКЈ је свакако спровођење у живот закључака и задатака. На састанку комитета се могу одредити веома добри закључци и задаци, али би било погрешно

сматрати да ће сви чланови комитета сада сами по себи организовано деловати на њиховом спровођењу у живот. Доста примера из јединица сведочи да се у том погледу најчешће налази на слабости.

Већ је речено да је неопходно да комитет одреди јасне и конкретне задатке. На основу њих се организује планска делатност. То је у првом реду задатак секретаријата комитета. У том смислу рад неких секретаријата није задовољавајући. Суштинско питање је у томе на који начин се закључци спроводе у живот. У неким комитетима се не уме објаснити како се то чини, тако да се добија утисак о пракси да се доношењем задатака завршава и активност комитета. Секретаријат је онај изабрани орган који је најчешће дужан да задатке комитета разради и да их — да се тако каже — материјализује. (Тиме се, разумљиво, не искључују комитети да — зависно од питања како је је на дневном реду — донесу јасне, конкретне и разрађене задатке.) На састанку секретаријата расподељују се задаци и чланови руководства конкретно задужују. На тај начин он обезбеђује да се одређени задатак изврши, руководи активношћу комуниста у току извршења и подноси извештај комитету како је спроведен у живот. Не може се спровођење задатака препустити само индивидуалној свести чланова комитета, што је досад била понегде пракса, већ је неопходна организована, усмеравајућа и систематска делатност секретаријата комитета.

Прелиставајући записнике са састанка секретаријата комитета, уочава се, понегде, да се они често одржавају само ради одређивања дневног реда за састанак комитета. Свакако да је и то важно, али је неоспорно да је далеко најважније бити носилац и организатор борбе за спровођење одређеног задатка комитета.

Ако секретаријати комитета не делују плански и организовано могућно је да се исто питање поставља сваких 2—3 месеца поново на дневни ред, да се утврђује да задаци са прошлог састанка нису извршени и да се притом обично критикују они који су у основним организацијама.

Уколико секретаријат комитета буде ефикасније деловао на спровођењу у живот задатака постављених на састанку комитета, утолико ће се више испољавати и активност сваког комунисте, јер ће бити руковођена и усмеравана. Ваља рећи да је то у овом тренутку за метод рада руководства чворно питање, од чијег решавања зависи добрим делом и рад комитета у целини.

Посебно је питање на који се начин спроводе у живот закључци и задаци виших руководства СКЈ, који су, као што се зна, обавезни за свако ниже руководство. Уколико секретаријат нижег комитета не функционише правилно и овде ће се појављивати разни недостаци, као што је случај у неким организацијама. Тако, на пример, има примера да нижи комитети узимају за садржај свог рада углавном оно што се налази у закључцима вишег руководства, чиме се губи самосталност и иницијатива и долази до наметања садржаја рада одозго. Има понегде и случајева да се закључци виших руководства

формално „приме к знању“, без неког посебног напора да се спроведу у живот. И најзад, најчешћи случај је да се закључци прорађују на састанцима комитета у информативном смислу.

Пошто су закључци виших руководства обавезни за нижа руководства, то је неопходно да их секретаријат нижег комитета проучи на свом састанку те да одлучи са којим ставовима треба упознати комитет, што се може решити на разне друге начине, што би евентуално требало посебно да се проанализира на састанку комитета итд. Једном речју, закључци вишег руководства СКЈ треба да буду спровођени на начин и путевима који су најприкладнији за одређену организацију СКЈ. Тако, на пример, ако више руководство разматра материјално-техничке проблеме и у том смислу донесе одговарајуће закључке, а ниже руководство је у својим оквирима у суштини исто питање претресло на свом прошлом састанку, тада би, свакако, било непотребно да ниже руководство поново разматра исто питање, али ће зато из закључака вишег руководства видети шта би евентуално требало још учинити, што треба да буде задатак секретаријата и комитета.

Из свега изнетог очигледно је да је потребно далеко више пажње посветити тако значајном делу метода рада руководства као што је спровођење у живот закључака и задатака комитета и да у свему томе главну улогу имају секретаријати комитета.

Уско повезан са досад изнетим мислима и ставовима јесте и начин руковођења комитета основним организацијама. То је значајно питање кад је реч о методу рада руководства, а већ данас има примера који упозоравају и захтевају раширеније извесних схватања.

Пре свега, готово редовно се на састанцима комитета доносе закључци којим се основне организације обавезују да по њима одрже састанак. Тако, на пример, на састанку једног пуковског комитета донето је девет таквих задатака. Разуме се да то основне организације нису у стању да изврше, а и да могу, такав метод рада комитета потпуно би спутавао њихову самосталност, јер би се по правилу одржавали састанци по налогу комитета. Да би основне организације биле што више усретсређене на решавање својих проблема, да би се самосталност и одговорност основне организације подигле, неопходно је укинути такву праксу. Али, не само ради тога.

Кад комитет донесе неки закључак и одреди задатке, неопходно је да се он у већини случајева појави и као њихов реализатор. То значи да се на састанку секретаријата разрађује шта се може спровести командном линијом и то нема потребе да се преноси доле, већ улази у план деловања команде. Други део задатака се може извршити путем идеолошко-политичке делатности, активности домова и клубова, повезивањем са руководством на терену итд. У сваком од тих случајева комитет се јавља као непосредан реализатор одређених задатака.

По правилу, основне организације не би требало обавезивати да држе састанке по задацима које одређује комитет, изузев кад је реч о битним питањима нашег друштвеног развитка, међународне ситуа-

ције, унутрашњег стања јединице и о спровођењу значајних парти-ских директива.

Још је деликатнији метод деловања батаљонских комитета који, такође, доста често своје закључке на обавезивање основних организација да претресу одређено питање. Батаљонски комитет свакако руководи основним организацијама, али не једино и не првенствено на тај начин што ће само одређивати задатке основним организацијама, већ што ће анализирати најважнија питања из целе јединице и што ће се сам појавити као носилац активности у решавању одређеног проблема. А све то он ради у далеко већој мери него пуковски комитети. Уствари, на састанку секретаријата батаљонског комитета требало би да се сагледа шта је заједничко за целу јединицу па да се по томе предвиде одређене мере на нивоу комитета, односно команде.

Исто тако, доста често се сусрећемо са проблемом спровођења задатака комитета командном линијом. Већ је речено да је добра пракса у раду комитета што на својим састанцима претресају значајна питања из живота и рада јединица, што их политички анализирају и доносе закључке и задатке срачунате на подизање одговорности комуниста и развијање њихове активности. Многобројни примери сведоче о незаменљивој улози коју су одиграла руководства, основне организације и комунисти у целини при решавању разних задатака у јединицама. Таква пракса ће свакако бити и убудуће саставни део метода рада руководства.

Међутим, може се каткад наићи и на примере да се одређени став партиског руководства не реализује путем конкретне делатности команди, што може само да значи да секретаријати комитета при разради задатака не обавезују своје чланове који су на командним дужностима.

Треба поћи од тога да је сваки комунист на командној дужности обавезан да спроводи одређене задатке комитета и то не само тиме што ће се, евентуално, присуством на састанку основне организације заложити да се они изврше, већ што ће, у првом реду, обављањем своје дужности то обезбедити. Понекад се може уочити да се на састанцима комитета доносе веома добри и врло корисни закључци, у чијем спровођењу, међутим, изостаје акција команде. На тај начин задаци се не извршавају и рад комитета не доноси плодове. Тако, на пример, неколико комитета је претресало рад командира одељења и донело сасвим корисне закључке, али неке команде нису на основу таквих анализа и закључака израдиле своје планове рада са командирима одељења. Свакако да за то носе кривицу, у првом реду, секретаријати комитета, који би заправо били дужни да обезбеде неопходну акцију команди.

У великом броју комитета се води дискусија о томе да ли су комитетима потребни планови рада и, ако јесу, какви. Ова дискусија очигледно произилази из потребе да комитет усмерава делатност организација и комуниста, а не да дође у положај да само реагује на одређене слабости и негативне појаве. Она, сем тога, сведочи о узрасту наших комитета и бољем квалитету рада.

Неопходно је, свакако, да комитети имају план рада, но не за дужи период, рецимо, преко пола године, јер би се тиме рад укалупио и можда би изгубио везу са стварношћу.

Планови комитета треба да су оријентациског карактера и за период око три месеца. Такве планове је могућно састављати, јер се располаже потребним елементима како из области нашег друштвено-политичког развоја, тако и из стања и задатака јединице. Они ће омогућити да се састанци боље припреме, основне организације ће знати кад ће комитет претресати поједина питања, а комитет ће стварно правовремено деловати на развијање активности чланова СКЈ, не чекајући да се испоље озбиљне слабости па да тек тада приступи претресању неког проблема.

Уз планове комитета нужно је да и секретаријати имају своје планове помоћу којих ће обезбеђивати како извршавање било задатака комитета или оних који су добијени од виших руководстава, тако и праћење одређених појава у јединици ради благовремене акције.

У сваком случају данас можемо одређеније говорити о неопходности планова као саставног дела метода рада руководстава захваљујући, пре свега, постигнутим резултатима.

Изнети проблеми из метода рада руководстава захтевају и од виших руководстава целисходну делатност. Тако, на пример, неопходно је да виша руководства усмере тежиште своје помоћи на рад комитета, а у првом реду секретаријата комитета. На тај ће се начин унапређивати метод рада како комитета, тако и основних организација.

У том циљу су пожељни и повремени семинари са секретарима или секретаријатима комитета на којима би се уопштавала стечена искуства.

Метод рада руководстава СКЈ није шаблон. Он се стално унапређује и подиже на виши ниво, а директно је зависан од узраста њихових чланова, постигнутих резултата и организоване помоћи виших руководстава.